

El pla d'acció tutorial dels estudis de grau en infermeria a l'Escola Universitària d'Infermeria Sant Joan de Déu

Núria Roca, M José Morera

Escola Universitària d'Infermeria Sant Joan de Déu. Esplugues de Llobregat.

Resum

Un dels objectius dels estudis de grau, en el marc de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES) es dirigeix a fomentar la relació i comunicació amb els estudiants i facilitar la seva participació en la institució educativa. El pla d'acció tutorial té la finalitat d'afavorir la integració i millorar el procés d'ensenyament-aprenentatge.

Introducció

Un dels objectius de la universitat és formar els estudiants perquè puguin esdevenir professionals capaços de millorar la societat, des de la seva pràctica a l'empresa i, també, com a ciutadans. Això ens obliga a formar els nostres estudiants perquè treballin de manera eficaç, en una societat cada vegada més complexa i tecnològica, amb una actitud humana i compromesa, fet imperatiu en professions com la infermeria.

Amb el canvi del pla d'estudis i la implementació del grau en infermeria, un dels elements de transformació dels estudis universitaris es dirigeix a fomentar la comunicació amb els estudiants i la seva participació en la institució educativa. És en aquest sentit que posem en marxa el pla d'acció tutorial (PAT). Entenem el PAT com el marc que regula l'organització de la tutoria dels estudiants, amb la finalitat d'afavorir la seva integració i participació en la institució educativa, realitzant un seguiment personalitzat del procés d'aprenentatge i orientant-lo vers el seu futur professional.

L'objectiu d'aquest treball és descriure el PAT que realitzem en els estudis d'infermeria a l'Escola Universitària d'Infermeria Sant Joan de Déu, adscrita a la Universitat de Barcelona.

Mètode

En la diplomatura d'infermeria, i durant els darrers quatre cursos acadèmics, estem realitzant la tutoria del portafolis de l'estudiant durant les pràctiques clíniques. El portafolis de l'estudiant és un instrument d'aprenentatge utilitzat en diversos ensenyaments. Un aspecte fonamental és que ens permet una tutoria més estreta de cada estudiant, ja que el tutor/a de portafolis (que és una figura diferent del tutor de pràctiques) és la persona de referència de la comunitat educativa i és qui vetlla perquè faci un procés de qualitat durant l'aprenentatge pràctic. En les tutories es valoren les pràctiques, la documentació recopilada i els treballs realitzats; a més a més el tutor/a l'assessora i orienta tant en aspectes acadèmics com professionals i/o personals. Durant l'aprenentatge clínic es realitzen entre 6 i 9 tutories individuals.

Els estudis de grau en infermeria dibuixen un nou escenari acadèmic amb nous reptes docents de tipus organitzatiu, metodològic i avaluador, fet que ens ha obligat a repensar l'acció tutorial realitzada fins l'actualitat, així com els seus objectius i programació. En aquest sentit, hem dissenyat i planificat el PAT del grau per realitzar al llarg de tots els cursos acadèmics i no solament orientat a les pràctiques clíniques. Aquest canvi metodològic i estratègic ens permet reafirmar el paper del professor/a-tutor/a com a facilitador de l'aprenentatge i formació dels estudiants, situar l'estudiant en el centre de l'activitat formativa i donar un major protagonisme a la tutoria com a metodologia docent. D'aquesta manera, l'acció tutorial esdevé l'eix de tota l'activitat docent i orientadora que ha de realitzar el professorat. L'entendem com una estratègia didàctica bàsica dels processos d'ensenyament-aprenentatge, alhora que és un important indicador de qualitat de la institució docent. És una eina essencial de l'acció formativa i contribueix a la formació i desenvolupament de l'estudiant universitari en totes les seves dimensions: acadèmica, personal i professional, "la tutoria ha passat a formar part de la idea generalitzada que ensenyar no és solament explicar uns continguts sinó dirigir el procés de formació dels nostres alumnes"¹. Per Rodríguez Espinar², les característiques de la tutoria universitària es concreten en:

- L'acció docent amb l'objectiu d'impulsar i facilitar el desenvolupament integral dels estudiants.
- Personalitzar l'educació universitària.
- Assegurar una atenció continuada i estreta a l'estudiant.

Correspondència: Dra. Núria Roca Caparà
Escola Universitària d'Infermeria Sant Joan de Déu
C/ Santa Rosa, 39-57
08950 Esplugues de Llobregat
Tel. 936 009 765
Adreça electrònica: nroca@santjoandedeu.edu.es

- Canalitzar i dinamitzar les relacions de l'alumnat amb la institució.
- Integrar l'estudiant en la institució.

La comunicació i la relació que s'estableix entre professor/a i estudiant serveix per treballar les competències, capacitats i habilitats necessàries per al posterior desenvolupament del rol professional. En el nostre PAT, la tutoria és un espai planificat pel professor/a, i/o requerit per l'estudiant, on es desenvolupen activitats específiques en funció dels continguts, els plantejaments metodològics i els resultats d'aprenentatge i objectius, i que manté una periodicitat adequada als resultats proposats. El nostre professorat ha de conèixer les característiques, les preocupacions, els interessos, les possibilitats de comprensió i el procés de desenvolupament acadèmic dels seus estudiants; també les necessitats individuals, per ajudar-los en la cerca de solucions als problemes que plantegin, valorant les possibilitats i limitacions, per poder orientar-los personalment. Tota aquesta actuació docent significa personalitzar l'educació i la formació universitàries. Les funcions del tutor/a del nostre PAT són:

- Acollir, informar i orientar l'estudiant durant tot el procés d'aprenentatge.
- Donar suport en el procés d'aprenentatge i ajudar l'estudiant a analitzar i resoldre les dificultats i problemes que se li plantegin.
- Fomentar l'ús de fonts d'informació validades i adequades al seu interès i objectius d'aprenentatge.
- Fer seguiment, orientació i avaluació de la carpeta d'aprenentatge.
- Orientar, tutorar i avaluar el treball final de grau.
- Donar suport en aquells aspectes específics que l'estudiant requereixi.
- Fer orientació professional i donar suport en la presa de decisions.

Per poder realitzar aquesta activitat docent és necessari que el professor/a-tutor/a aconseguixi una relació que faciliti l'aprenentatge crític, que capti i mantingui l'atenció de l'alumnat, que aquest es vegi com a centre de l'acció docent, que busqui el compromís i que estimuli l'aprenentatge fora de l'aula³. Un dels aspectes que hem prioritzat és que la ràtio estudiants-tutor/a assegurui un seguiment de qualitat i permeti a ambdós realitzar totes les tutories i activitats que considerem necessàries desenvolupar perquè el PAT sigui eficaç. En aquest sentit, necessitem un alt nombre de professors-tutors/es perquè tutorin un total aproximat de 150 alumnes per cada curs acadèmic. Els professors/es-tutors/es són tot el professorat titular d'assignatures més professorat col·laborador. En total són unes 40 professores i professors els que realitzen el PAT. Hi ha una professora que coordina el PAT.

Per assegurar que realitzem un PAT de qualitat, i que cada tutor/a gestiona adequadament la tutoria individual i grupal, hem seguit un programa de formació interna amb

tot el professorat implicat. Aquesta formació ha tingut com a objectiu general treballar les bases fonamentals de la tutoria universitària, per poder programar i desenvolupar el PAT del grau en infermeria de manera consensuada i coordinada. L'acció tutorial l'entendem com estratègia didàctica i acció formativa i, per tant, computa com a càrrega docent en el total d'hores de docència realitzada al llarg del curs acadèmic per cada professor/a.

Programa del pla d'acció tutorial a l'EUI Sant Joan de Déu

La Taula 1 mostra el pla d'acció tutorial de l'EUI Sant Joan de Déu.

Organització de les tutories

Cada estudiant té assignat un tutor/a des del començament de primer curs i cada tutor/a té adjudicats quatre estudiants de cada curs de grau. L'assignació de tutor/a es fa per sistema aleatori simple a l'inici del primer curs. Es realitzen tutories individuals i grupals durant els quatre cursos acadèmics. Les tutories són:

- D'acollida i informació: inici del primer curs.
- D'orientació, acompanyament i ajut en els estudis: durant tots els cursos.
- D'orientació professional: quart curs.

Les tutories són presencials i es realitzen en les dates programades a principis de curs. Durant el curs acadèmic es poden realitzar les tutories virtuals o presencials que cada tutor/a i estudiant desitgin fer. La relació personal i la revisió del procés d'aprenentatge són les eines bàsiques de l'acció tutorial. Es registra i avalua la tutoria al finalitzar cada sessió. La realització de la tutoria és una responsabilitat compartida entre professor/a-tutor/a i estudiant. Cada estudiant treballa la seva carpeta d'aprenentatge (que substitueix el portafolis de l'estudiant en els estudis de diplomatura) on recull tota la documentació essencial del PAT.

Avaluació de l'acció tutorial

L'avaluació del PAT és formativa i compartida i es realitza durant tot el procés. Amb la realització periòdica es busca millorar els processos d'ensenyament-aprenentatge i tant a l'alumnat com al professorat els serveix per aprendre i cercar estratègies de millora:

- Avaluació de l'estudiant. Després de cada tutoria, el tutor/ra dóna a l'alumne/a un informe escrit, assenyalant els punts forts, els punts febles, els suggeriments de millora i/o els objectius a assolir per a la propera tutoria. També s'hi incorpora una autoavaluació perquè l'estudiant prengui consciència del seu aprenentatge i el reorienti, si és necessari.
- Avaluació del tutor/a. Al finalitzar cada trimestre, l'alumne avalua el tutor/a (de forma anònima). S'avalua l'accessibilitat, el suport rebut i la utilitat de les tutories.

TAULA 1. Programació del pla d'acció tutorial (PAT) dels estudis de grau en infermeria (EUI Sant Joan de Déu)

<p>PRIMER SEMESTRE</p> <p>Tutoria inicial durant el primer mes (grup classe):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Presentació: informació i acollida • Inici de la carpeta d'aprenentatge • Adjudicació de tutor/a <p><i>Cap d'estudis, Coordinadora PAT i propietària procés d'acollida</i></p> <p>Tutoria en el mes de novembre:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valoració de l'inici de curs • Seguiment de la carpeta d'aprenentatge • Valoració, avaluació continuada 	<p>SEGON SEMESTRE</p> <p>Tutoria en el mes de febrer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seguiment de la carpeta d'aprenentatge • Valoració, avaluació continuada i del primer semestre <p>Tutoria en el mes de juny:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seguiment de la carpeta d'aprenentatge • Valoració, avaluació continuada i del segon semestre
<p>TERCER SEMESTRE</p> <p>Tutoria en el mes de novembre:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seguiment de la carpeta d'aprenentatge • Valoració, avaluació continuada • Valoració de les estades clíniques I (1er període) • Treball de final de grau (TFG) (idees inicials) 	<p>QUART SEMESTRE</p> <p>Tutoria en el mes de febrer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seguiment de la carpeta d'aprenentatge • Valoració, avaluació continuada i del tercer semestre • Valoració de les estades clíniques I (2n període) • TFG <p>Tutoria en el mes de juny:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seguiment de la carpeta d'aprenentatge • Valoració, avaluació continuada i del quart semestre • TFG
<p>CINQUÈ SEMESTRE</p> <p>Tutoria en el mes de novembre:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seguiment de la carpeta d'aprenentatge • Valoració, avaluació continuada • Valoració de les estades clíniques II i III • TFG 	<p>SISÈ SEMESTRE</p> <p>Tutoria en el mes de febrer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seguiment de la carpeta d'aprenentatge • Valoració, avaluació continuada i del cinquè semestre • Valoració de les estades clíniques II i III • TFG <p>Tutoria en el mes de juny:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seguiment de la carpeta d'aprenentatge • Valoració, avaluació continuada i del sisè semestre • TFG
<p>SETÈ SEMESTRE</p> <p>Tutoria en el mes de novembre:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seguiment de la carpeta d'aprenentatge • Valoració, avaluació continuada • Presentació del TFG 	<p>VUITÈ SEMESTRE</p> <p>Tutoria en el mes de febrer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seguiment de la carpeta d'aprenentatge • Valoració del pràcticum • Orientació professional i formació continuada <p>Tutoria en el mes de juny:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seguiment de la carpeta d'aprenentatge • Valoració del pràcticum • Valoració final dels estudis • Orientació professional i formació continuada

Resultats i discussió

Els estudiants valoren molt positivament l'acció tutorial del portafolis de l'estudiant en pràctiques que s'està realitzant en els estudis de diplomatura. Entenen que es tracta d'una atenció individualitzada i un ajut en l'adquisició de coneixements teòrics. Perceben la figura del tutor/a com la persona de referència del centre que els assessora i orienta, amb qui poden comentar aquells aspectes que els preocupen. El conjunt del professorat pensa que és un instrument de qualitat, ja que a través de les tutories es pot millorar el seguiment de l'estudiant i, sobretot, detectar situacions difícils i complexes dels estudiants amb problemàtiques específiques. Una de les majors dificultats és la sobrecàrrega de treball que suposa, fet que queda compensat al ser integrat com activitat docent en el còmput global.

Quant al PAT del grau en infermeria, es posa en marxa el curs 2010-2011 amb els estudiants de 1er i 2n curs, simultàniament. Els estudiants de 1er curs estaran tutorats des del començament del grau i els de 2n abans que iniciïn el seu primer període de pràctiques. L'experiència acumulada en els estudis de diplomatura i la formació del professorat ens permet afrontar el PAT del grau amb il·lusió i confiança. S'ha previst fer un seguiment qualitatiu i quantitatiu de tots els estudiants i del professorat per poder donar resultats concrets al finalitzar la primera promoció de grau.

Conclusions

Entenem que la relació entre professorat i estudiants és fonamental per assolir una millora de la qualitat docent. En aquest sentit, el PAT és un punt de trobada que ens garanteix una comunicació i relació personalitzada i estreta amb cadascun dels nostres estudiants. Amb la tutoria i el PAT reforçem el perfil professional del docent universitari, assegurem la detecció de necessitats específiques dels nostres estudiants i el suport en la cerca de solucions i els orientem en el procés de formació.

És fonamental que la institució aposti per la millora continuada de la qualitat docent, formant el professorat i aportant els recursos materials i humans necessaris perquè així sigui. El PAT requereix formació, recursos (temps, espais, persones) i, sobretot, una aposta decidida per la qualitat.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

1. Zabalza MA. Competencias docentes del profesorado universitario. Calidad y desarrollo profesional. Madrid: Narcea, SA de Ediciones; 2006.
2. Rodríguez Espinar S, coord. Manual de tutoria universitària. Recursos per a l'acció. Barcelona: Edicions Octaedro, S.L. Institut de Ciències de l'Educació. Universitat de Barcelona; 2005.
3. Bain, K. El que fan els millors professors universitaris. València: Publicacions de la Universitat de València; 2005.